

AANHANGSEL TOT DE HANDELINGEN VAN DE GEMEENTERAAD

(Vragen van de fractie D66)

No. VR 2603

Rijswijk, 10 februari 2026

Corsa nummer: 26.003629

Hierbij de input voor het vragenuur voor RIB 25104 - AI algoritmebeleid vanuit D66 Rijswijk.

Complimenten voor het actief en vooruitstrevend oppakken van het AI-beleid en algoritmes. Daarmee zet Rijswijk echt een stap. Het laat goed zien dat de organisatie werkt aan kennis en belangrijke stappen zet om naar inwoners toe zorgvuldig en menselijk te handelen.

Vanuit wat het betekent voor onze inwoners en welke positie we als Raad hebben we nog een paar vragen:

1. In het voorstel zien wij zo snel niet de rol van de raad benoemt. Voorziet het college dat bij hoog-risico toepassingen er een mededeling aan de raad komt, dit bij het betreffende beleid wordt gemeld met inzicht voor de gemeenteraad in het feit dat dit het geval is en welke afwegingen worden gemaakt vóór ingebruikname?
2. Zijn er ook vooraf al expliciet toepassingen verbonden in de organisatie, of is dit nog in ontwikkeling? Is er bijvoorbeeld een expliciet verbod op profiling in het sociaal domein?
3. Kan de gemeenteraad een jaarlijkse raadsrapportage krijgen zodat we weten welke algoritme er zijn, welke zijn of worden beëindigd en of er incidenten en klachten zijn, of is of wordt dit al openbaar beschikbaar gemaakt?
4. Kan een inwoner weigeren dat AI wordt gebruikt in zijn dossier, en bijvoorbeeld een gesprek met uitleg op maat krijgen of bezwaar maken tegen gebruik van het algoritme?
5. Voor het doorontwikkelen en de vervolgstappen: is het college bereid om - eventueel met andere gemeenten - te kijken naar een ethisch toetsingsorgaan. Zodat de menselijke maat steeds terug komt en breed blijft leven.

Elze Woudstra

Het college beantwoordt de vragen als volgt:

Vraag 1: In het voorstel zien wij zo snel niet de rol van de raad benoemt. Voorziet het college dat bij hoog-risico toepassingen er een mededeling aan de raad komt, dit bij het betreffende beleid wordt gemeld met inzicht voor de raad in het feit dat dit het geval is en welke afwegingen worden gemaakt vóór ingebruikname?

Het op 23 april 2024 door de raad vastgestelde Informatiebeleidsplan 2024–2027 vormt het kader voor de ontwikkeling van het gemeentelijk informatiebeleid. In dit plan zijn ontwikkelingen en wetgeving aangekondigd waarvoor uitvoeringsbeleid wordt opgesteld, waaronder het algoritmebeleid.

De Europese AI-verordening (AI-act) is daarbij leidend voor de inzet van AI-toepassingen en vormt de basis voor het algoritmebeleid. De raad is hierover geïnformeerd via een raadsinformatiebrief.

Het algoritmebeleid richt zich op een zorgvuldige en verantwoorde inzet van AI en algoritmes binnen de organisatie. De rol van de raad ligt hierbij in de kaderstelling via het informatiebeleid en in de controlerende rol op de uitvoering daarvan.

Over de belangrijkste ontwikkelingen rond digitalisering en AI, waaronder het gebruik van algoritmes met een hoog risico, wordt gerapporteerd in de paragraaf Bedrijfsvoering van de begroting en jaarrekening.

Wanneer de inzet van algoritmes raakt aan nieuw of gewijzigd beleid, wordt dit betrokken bij de reguliere beleids- en besluitvorming. De wijze waarop de raad daarbij wordt geïnformeerd sluit aan bij de bestaande governance en besluitvormingsprocessen. Met deze aanpak heeft de raad inzicht in de inzet van algoritmes, zonder dat hiervoor aanvullende of separate rapportages worden ingericht.

Vraag 2. Zijn er ook vooraf al expliciet toepassingen verboden in de organisatie, of is dit nog in ontwikkeling? Is er bijvoorbeeld een expliciet verbod op profiling in het sociaal domein?

De gemeente volgt bij de inzet van AI en algoritmes de geldende wet- en regelgeving, waaronder de AVG en de Europese AI-verordening (AI-act). Het vastgestelde algoritmebeleid is uitvoeringsbeleid binnen de kaders van het vastgestelde informatiebeleid en richt zich op een zorgvuldige en verantwoorde inzet van technologie. Er is daarom geen vooraf vastgestelde, uitputtende lijst met expliciet toegestane of verboden toepassingen.

De gemeente gebruikt op dit moment geen algoritmes voor profiling, ook niet in het sociaal domein, en heeft hiervoor op dit moment geen voornemen. Er is geen expliciet domeinspecifiek verbod vastgelegd, maar iedere (voorgenomen) toepassing wordt afzonderlijk beoordeeld op rechtmatigheid, proportionaliteit en ethische aspecten.

Daarbij geldt dat toepassingen waarbij sprake is van profiling, afhankelijk van doel en context, onder de AI-act kunnen vallen in de categorie hoog-risico of in specifieke gevallen zelfs verboden AI. Voor dit type toepassingen gelden zware eisen, extra toezicht en mogelijke sancties. Gelet op deze risico's en de impact op grondrechten is de gemeente hier zeer terughoudend in.

Vraag 3. Kan de raad een jaarlijkse raadsrapportage krijgen zodat we weten welke algoritme er zijn, welke zijn of worden beëindigd en of er incidenten en klachten zijn, of is of wordt dit al openbaar beschikbaar gemaakt?

De raad wordt structureel geïnformeerd via de P&C-cyclus over de stand van zaken rond algoritmes. In deze informatie wordt op hoofdlijnen inzicht gegeven ingegaan op relevante ontwikkelingen rond digitalisering en AI.

De klachtencoördinator houdt in een eigen overzicht bij welke onderwerpen de binnengekomen klachten betreffen. Een jaarlijks te publiceren klachtenrapportage behandelt deze onderwerpen in hoofdlijnen.

Daarnaast worden de door de gemeente gebruikte algoritmes openbaar gemaakt via het nationale algoritmeregister. Dit register is bedoeld om inwoners transparant inzicht te geven in waar en hoe algoritmes worden ingezet.

Vanaf augustus 2026 geldt op grond van de AI Act een meldplicht voor ernstige incidenten en ernstige storingen bij hoog-risico AI-systemen. Als zich dergelijke incidenten voordoen, worden deze gemeld bij de toezichthouder en betrokken in de bestuurlijke verantwoording.

Met deze werkwijze wordt transparantie richting inwoners geborgd en ontvangt de raad inzicht via bestaande verantwoordingsmomenten, zonder dat dit leidt tot extra of separate rapportageverplichtingen.

4. Kan een inwoner weigeren dat AI wordt gebruikt in zijn dossier, en bijvoorbeeld een gesprek met uitleg op maat krijgen of bezwaar maken tegen gebruik van het algoritme?

De Europese AI-act stelt duidelijke eisen aan het gebruik van AI-systemen door overheden, met als uitgangspunt dat de belangen en rechten van inwoners worden beschermd.

Inwoners kunnen niet weigeren dat ondersteunende AI-systemen worden gebruikt in hun dossier. Besluiten met rechtsgevolgen voor inwoners worden bij de gemeente niet volledig geautomatiseerd genomen. Wel waarborgen de AI-act, AVG en de Awb dat:

- AI-systemen die worden ingezet door de overheid technisch en procedureel transparant zijn; (Dit wordt afgedwongen via contractvoorwaarden)
- Inwoners geïnformeerd worden wanneer AI een rol speelt in de besluitvorming;
- Bij toepassingen met impact altijd menselijke tussenkomst en toezicht is geborgd.

Dit betekent dat een inwoner:

- uitleg kan krijgen over het gebruik van AI of een algoritme in zijn of haar dossier;
- een gesprek op maat kan voeren met een medewerker;
- bezwaar en beroep kan instellen tegen een besluit, conform de bestaande wettelijke procedures.

Vraag 5. Voor het doorontwikkelen en de vervolgstappen: is het college bereid om - eventueel met andere gemeenten - te kijken naar een ethisch toetsingsorgaan. Zodat de menselijke maat steeds terug komt en breed blijft leven.

Het college hecht belang aan het borgen van de menselijke maat bij de inzet van AI en algoritmes. In het vastgestelde beleid zijn daarom uitgangspunten voor ethiek en zorgvuldigheid opgenomen.

In 2026 wordt gestart met de implementatie van dit beleid. De focus ligt daarbij eerst op het inrichten en laten werken van de basis: inzicht in gebruikte algoritmes, naleving van wetgeving en interne governance.

Het college kiest er in deze fase voor om eerst ervaring op te doen met de uitvoering van het beleid. Wel wordt bij de verdere doorontwikkeling van het beleid verkend hoe ethische toetsing in de toekomst verder kan worden doorontwikkeld. Daarbij wordt ook gekeken naar samenwerking met andere gemeenten en bestaande initiatieven, zodat kennis en ervaringen kunnen worden gedeeld. Op basis van de opgedane ervaringen in de uitvoering wordt bezien of en in welke vorm aanvullende borging, zoals een (gezamenlijk) ethisch toetsingsorgaan, wenselijk en uitvoerbaar is.

Burgemeester en wethouders,
de secretaris,

de burgemeester,

P.M. Schuit

H. Sahin